

A növények és kórokozók kölcsönös viszonyát vizsgálva nemcsak a növények, hanem a kórokozók életkörülményeit is szem előtt kell tartani, így a kísérletben a fenyőmagok 31—33 °C hőmérsékleten már öt nap elteltével csírázásnak indultak, míg 10—13 °C hőmérsékleten ez csak 10 nap elteltével következett be. Az előbbieket gyors csírázása nem mentette meg a csírácseméteket a gombafertőzéstől, mivel azok éppen az említett (31—33 °C) hőmérsékleten kapják fejlődésükhöz és szaporodásukhoz az optimális feltételeket. Legjobban szemlélteti ezt az a tény, hogy a gombafertőzési kombinációban a hőmérséklet emelkedésével arányosan csökkent az egészséges csírácsemétek, illetve a kicsírázott magok száma a kontrollhoz viszonyítva.

A korai fenyőmagvetés csemetekerti talajba, amíg a levegő hőmérséklete nem éri el a 20 °C-ot, pozitív eredménnyel járhat Fusarium-okkal, Alternaria-val fertőzött talaj esetén is.

Хандяле 0-р Балул В.: ИЗУЧЕНИЕ ПАТОГЕННОСТИ НЕКОТОРЫХ ВИДОВ ГРИБОВ ВЫЗЫВАЮЩИХ ПОЛЕГАНИЕ СЕЯНЦЕВ ХВОЙНЫХ ПОРОД

Проводились опыты по инфекции чистыми культурами видов *Fusarium* и *Alternaria tenuis* Nees-изолированных с больных сеянцев сосны обыкновенной и сосны черной. Установлено, что все упомянутые виды являются патогенными как в отношении семян, так и сеянцев сосны обыкновенной и сосны черной. При более высокой температуре наблюдается более частая гибель сеянцев и прорастает меньше семян. При более низкой температуре более часто наблюдается полегание сеянцев после появления всходов, при более низкой же до появления всходов. К инфекции более восприимчивой оказывается сосна обыкновенная.

Mrs. Handyal, dr. Balul, W.: EXAMINING THE PATHOLOGENICITY OF SOME FUNGUS SPECIES CAUSING THE DUMPING-OFF CONIFEROUS SEEDLINGS

Experiments on infestation have been carried out with clear cultures of *Fusarium* species and *Alternaria tenuis* Nees, isolated from diseased embryonic seedlings of Scots and Austrian pines. It became evident that each of them are pathogenic on the seeds as well as on the young seedlings of Scots and Austrian pines. On higher temperatures the mortality of seedlings is higher and the rate of raising is smaller. On lower temperatures the dumping-off has been increased after raising and on higher temperatures it has been greater before raising. The Scots pine is more susceptible to infection.

634.0.662.2

Antal
Mihály

**NÉHÁNY MUNKA- ÉS ÜZEM-
SZERVEZÉSI EREDMÉNY A DÉL-
ALFÖLDI EFAG FAHASZNÁLATI
MUNKÁJÁBAN A IV. ÖTÉVES
TERV IDŐSZAKA ALATT**

A Délalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság nem tartozik a nagy fatermelő gazdaságok közé. Az összes termelési értékből a fahasználat részesedése 10—11%. Ez a mutató kifejezi a termelés szerkezetében elfoglalt nagyságát, és a mai gyakorlat szerint meghatározza fontossági és fejlesztési sorrendjét is. A fakitermelés műszaki fejlesztésére emiatt csak kevés anyagi forrás jut. A Gazdaság szervezetében domináló ipar fejlesztése az elsőrendű érdek, mert a termelési érték az új üzem belépésével ugrásszerűen növelhető és a beruházás viszonylag rövid idő alatt megtérül.

Az egyik legerősebben ható tényező a munkaerő-ellátottság. Az ipari üzemek a környező községekből reggel beszállítják a munkavállalókat az üzembe.

este pedig hazaszállítják. Az ipari üzemekben — ha a kereseti lehetőségek azonosak is az erdőgazdaságéval — a munkakörülmények kulturáltabbak, így az ipar elszívó hatása igen erős. A környező állami gazdaságokban, termelőszövetkezetekben a kereseti lehetőségek jobbak, így az esetleges szabad munkae-
rő inkább a mezőgazdaság felé áramlik. A fiatalok körében sem vonzó az erdőgazdasági munka. A feladatok a munkaerő csökkenése ellenére nőnek. A feladatot — csökkenő munkaerő mellett — csak úgy lehet megoldani, ha a termelést géppel végezzük és jobban szervezzük a munkát.

A fejlesztés korlátozott lehetőségei ellenére ahol a személyi és egyéb feltételek biztosítva voltak, 1970-ben megkezdtük a termelés koncentrációját, szakosítást vezettünk be, technológiát módosítottunk. Az egyes vágásvezető erdészek a területi szétszórtságot is figyelembe véve évi 3—7 ezer m³ nettó fátomeget kell kitermeljenek.

A koncentráció előtti, tő melletti felkészítéssel termelési mód megtartása mellett döntöttünk, részben a korlátozott fejlesztési lehetőségek miatt, másrészt egyes választékok kétszeres fel- és leterhelésének, anyagmozgatási költségének elkerülése végett. A rönk, kivágás, fagyártmányfa választékok teljes egészében a feldolgozó üzemek felé gravitálnak, a tűzifát pedig tő mellől gépkocsival a környező városok és községek Tüzép-telepei veszik át. Távolági szállításra a kevés mennyiségű bányászati anyag, papírfa és farostfa marad, a kitermelt vastagfa 15—20%-a. Ezen adottságok birtokában a kétszeres anyagmozgatás megfontolandó.

A kitermelendő fatömeg nagyságát figyelembe véve egy-egy vágásvezető erdészhez 1—2 munkacapat tartozik, munkacapatonként 5—6 fővel és 1 db rönkközelítő kerékpár. A kitermelt tűzifát és rövid választékokat rönkközelítő kerékpárral a vágás szélére közelítik, nagyobb, öt hektáron felüli termelés esetén 80—100 méterenként a vágásterületen sarangolják. Az iparifát, mivel azt egy hónapon belül elszállítjuk, a vágásterületen készletezik úgy, hogy a szállító járművek felterhelése egy-két helyről megoldható legyen. A kérészt, szállítást külön munkacapatok végzik. A kérészt gépi megoldása alacsony fokú, 8—10%.

Hogy ez a termelési forma az adottságainknak megfelelő-e vagy ajánlatos más termelési formát bevezetni, ennek eldöntése végett a DEFAG 1971 áprilisában megbízást adott az ERTI Fahasználati Osztályának, hogy a gazdaságunkban alkalmazott fahasználati technológiát, a munkaszervezést vizsgálja felül és a gyakorlat számára hasznosítható tapasztalatokat foglalja össze.

A kért tanulmányt az ERTI 1971. szeptember hónapjára elkészítette. A vizsgálatot az Ásotthalmi Erdészetben végezte el. Ez a legnagyobb erdészet, az évi kitermelés 33—34%-át adja. Itt megvolt a lehetősége annak, hogy feketefenyő, akác, hazayár és tölgy véghasználati termelések időszükségletét azonos adottságok mellett összehasonlítsák. Az ERTI a „Megfigyelt fahasználat és tapasztalt teljesítményszint értékelése” című tanulmányában a következő megállapításokat tette: „A DEFAG munkahelyi jellemzői között a jelenleg hazánkban alkalmazott technológiai sorok közül a helyi erdészet által alkalmazott munkaszervezeti változat a leggazdaságosabb.” De a negatívumokat is feltárta. Megállapítása szerint a meglévő eszközökkel, létszámmal, munkaidővel a termelékenység 1,5—1,8-szorosára volna emelhető.

Az ERTI által készített technológia birtokában tervező-szervező munkában igyekeztünk bevezetni és hasznosítani a javasolt módszereket.

Ott János 1972 márciusában Az Erdőben megjelent tanulmánya a fahasználati ágazatban (döntéstől vagonrakásig) 21 erdőgazdaság teljesítményéből

készült súlyozott átlag alapján az 1 órára eső teljesítményre és annak távlatban várható alakulására az alábbiakat közli:

1970 tény termelékenység	0,16 m ³ /óra
reális volna	0,21 m ³ /óra
1975 adaptált	0,20 m ³ /óra
reális	0,32 m ³ /óra

A DEFAG 1970-től 1973-ig elért eredményeit a következő adatok szemléltetik:

Az 1 órára eső teljesítmény alakulása döntéstől vagonrakásig:

1970	0,112 m ³	100 0/0
1971	0,123 m ³	109,80/0
1972	0,136 m ³	121,00/0
1973	0,141 m ³	125,00/0

Az 1 m³ vastagfa kitermelésére fordított idő:

1970	8,77 óra	100,00/0
1971	8,19 óra	93,40/0
1972	7,32 óra	83,40/0
1973	7,09 óra	80,00/0

Az 1970-es bázis csak akkor adna egyértelmű összehasonlítási alapot mind a termelékenység, mind a költség alakulása vonatkozásában, ha a használati módok és a kérgezési mennyiségek változatlanok volnának. Ez azonban nem így van. Ezek eltolódása \pm irányban mind időszükségletben, mind költségek vonatkozásában hatnak. Emiatt az adott időszak vizsgálatában ezeket a tényezőket nem lehet figyelmen kívül hagyni.

A használati módszerek alakulása

	Kitermelt vastagfa, m ³	Nevelővágásokból kitermelt vastagfa, m ³	Kitermelt vastagfához viszonyított nevelővágások fatömege %-ban
1970	75 537	24 049	31
1971	81 120	16 172	19
1972	82 712	16 823	20,3
1973	79 553	23 344	29,2

Az 1970. évi nevelővágások nagyságát 10 000 m³ nagyságrendű hótörés emelte meg. A korszerűen végrehajtott gyéritések és tisztítások hektáronkénti fatömege 1973-ban az előző évhez mérten 90%-kal, a kérgezett választék mennyisége is 90%-kal nőtt. Ennek ellenére a munkabér csak 0,50%-kal emelkedett, ami a helyesen alkalmazott munkaszervezés eredményét igazolja, mivel ilyen volumennél 1,20%-os költségnövekedés az arányos.

1 m³ vastagfa kitermelésére fordított munkabér (fizetett, le nem dolgozott bérrrel együtt):

1970	34,78 Ft/m ³	100,0 ⁰ / ₀
1971	34,57 Ft/m ³	99,0 ⁰ / ₀
1972	31,65 Ft/m ³	96,3 ⁰ / ₀
1973	32,08 Ft/m ³	96,8 ⁰ / ₀

A költségek alakulásában figyelembe kell venni, hogy kormányhatározat alapján a béreket 4⁰/₀-kal emelni kellett. Ezzel együtt is 3,2⁰/₀-kal csökkent 1 m³ vastagfa kitermelésére fordított költség.

Bár 1973-ban 1972-höz viszonyítva 1 m³ vastagfa kitermelésére fordított idő 3,4⁰/₀-kal csökkent, a költség viszont 0,5⁰/₀-kal emelkedett, ez a nevelővágások és kérésési volumen növekedésének következménye.

Átlag óraber alakulása:

1970	9,32 Ft	100,0 ⁰ / ₀
1971	9,82 Ft	105,3 ⁰ / ₀
1972	10,06 Ft	107,9 ⁰ / ₀
1973	10,41 Ft	111,6 ⁰ / ₀

Munkaerő helyzet alakulása: felhasznált teljesítménybéres és időbéres órák alapján:

	óra	létszám
1970.	662 478	295
1971.	664 649	296
1972.	605 974	270
1973.	557 181	248

1970-es bázishoz munkaerő csökkenés 16⁰/₀.

Felhasznált időbérből 1 m³ vastagfára jutó munkabér:

1970.	18,71 Ft
1971.	14,71 Ft
1972.	11,85 Ft
1973	9,37 Ft

A csökkenés 50⁰/₀, ami szervezettebb munkára enged következtetni.

Össz. termelési költség alakulása

(anyag, műhely, energia, munkabér, közteher, egyéb 1 m³ vastagfára):

1972.	198,16 Ft
1973.	214,42 Ft

A költségek 8⁰/₀-kal emelkedtek, anyagok drágulása, szolgáltatási költségek emelkedése stb. miatt.

Az összefüggések értékelése

1970—73-ig az 1 m³ vastagfa kitermelésére fordított idő csökkenése 20⁰/₀, munkáslétszám csökkenés 16⁰/₀, bérszint emelkedés 12⁰/₀.

A mutatók tanúsága szerint a bérszint emelkedéshez viszonyított megkívánt termelékenységnövekedés elmaradt. Ugyszintén a termelékenység növekedésével a létszám csökkenés sem teljesen arányos.

Ezek a torzulások egyrészt a bérszint szabályozása miatt szükséges többlet munkaerőben keresendők, másrészt norma karbantartás nem történt, ennek hiányában a kívánt arányok betartása egyre nehezebb. Nem utolsósorban erős befolyást gyakorol a környező szektorok kereseti lehetőségével való szinkron tartás, a munkaerő megtartása érdekében.

A bérszintnek szankciókhoz kötött szigorú betartása a termelékenység növelésének lehetőségét behatárolja, mivel minden egyéb szempontot ennek kell alárendelni.

A fejlettebb technológia teljes munkamegosztást, kvalifikáltabb munkást, magasabb keresetet igényel. A bérszint tartása ilyen szervezetben igen nehéz. A kevesebb létszámmal lörténő, termelékenyebb munka elvégzésére a mai bérszabályozás nem ösztönöz, sőt gátolja azt. A bérszint tartásának következményei arra ösztönöznek, hogy olyan szervezeti formában dolgoztassanak, ahol a munkaerőnek kevésbé kvalifikált munkába való átcsoportosítása könnyebb.

Tudatában vagyunk annak, hogy a hosszúfás termelési módszer a jövő útja. Az állandóan fogyó munkaerő olyan irányban hat, amelyben kevesebb létszámmal kell a feladatokat megoldani. Azonban a DEFAG életében az ipar fejlesztésének fontossági sorrendben elsőrendű volta a fakitermelés gépesítésének fejlesztését korlátozza.

A szervezetben levő tartalékaink egyre szűkülnek, de a kérgezés gépesítésében, a gépi fel- és leterhelés magasabb fokú szervezésében, a munkaidő jobb kihasználásában levő tartalékok egyelőre biztosítékot ígérnek a termelékenység egyenletes, szerény emelésére.

A ragadozók zsákmányul szolgáló állatok az erdei biocönózis fontos komponensei — írja A. Malinovszkij a LESZNOJE HOZJAJSZTVO 1974. évi 6. számában — ugyanakkor az erdővé való kapcsolatuknak sok kérdése még nem eléggé tisztázott. Az egyre intenzívebbé váló erdő- és vadgazdaságban meg kell határozni a ragadozók szerepét.

Vadgazdasági szempontból már teljes bizonyossággal mondhatjuk, hogy a ragadozók szerepe inkább negatív, mint pozitív. Erdőgazdasági szempontból ezt a kérdést még nem vizsgálták megfelelő mértékben.

Gyakran hallani arról, hogy a ragadozók a vad állományt szabályozzák, elsősorban a beteg és öreg egyedeket pusztítják. Ma már elegendő bizonyíték van arra, hogy áldozatuk elsősorban nem ezek, hanem a szaporulat. Az álcázás nem menti meg a legfiatalabbakat a ragadozóktól. Semmi okunk így azt állítani, hogy a szabályozó szerepet az állatok jobban töltik be, mint az ember.

A ragadozók pozitív szerepét gyakran abban látják, hogy megsemmisítik a tete-meket. Ott, ahol az ember nem avatkozik a természetes folyamatokba, a ragadozónak ez a szerepe pozitív lehet, de intenzív vadgazdálkodás esetén elhullott állat nincsen. Ha mégis van, azt állatorvosnak be kell mutatni, meg kell állapítani a pusztulás okát és a tetemet el kell takarítani. Nem szabad hagyni, hogy a dögöt megegyék a ragadozók, mert ezzel fertőző betegségek terjesztői lehetnek.

A legkárosabb ragadozók a farkas, a róka, a nyestikutya, a kőborkutya és macska, madarak közül a barna réti héja, a szürke varjú és a szarka. Ahol a szárnyasokat intenzíven nevelik, ott káros a görény, a hermelin, a nyest (nyuszt) és a sün, szárnyasok közül az egerészölyv, a szajka. Természetesen külön elbánásban kell részesíteni azokat a ragadozókat, amelyek kis számuk folytán védelemre szorulnak. Nem szabad hagyni, hogy kipusztuljanak.

Egyes ragadozók pusztítják a rovarévrő, énekes madarakat, így ha több énekes madarat akarunk az erdőben, irtanunk kell a ragadozókat. Más ragadozók csökkentik az erdőben lényeges kárt okozó patások és erdőgazdasági szempontból ezért hasznosak. Jobb azonban, ha szervezett vadgazdaságban, az ember szabályozza tervszerűen a patások állományát.

Erdőben a ragadozók ellen az erdő- és vadgazdaságoknak a vadásztársaságokkal együtt kell védekezniük. Az erdőgazdaságok dolgozóinak feladata elsősorban a ragadozók megfigyelése, nyilvántartása. Ennek alapján kell a vadásztársaságokkal együtt eldönteni, hogy mely fajokat kell kipusztítani, melyek állományát kell csökkenteni és milyen mértékben, melyiket kell megvédeni. A végrehajtás már csak az erdő- és vadgazdaság dolgozóinak, valamint a vadásztársaság tagjainak összefogásával lehetséges.

(Ref.: Kosahuba E.)